

EINO LYTTYINEN – HANNU SOIKKANEN

- 1 SVT X: 71 Kansakoululaitos 1944–1948, 13; Virta 2001, 267; Väänänen 1988, 497–498; Länsi-Savo 26.9.1944; Itä-Savo 4.11.1944.
- 2 Kansakoulukalenteri 1946, 162–163, 1948, 196–197, 1950, 178–179, 1957, 108.
- 3 SVT XIX:286, 263.
- 4 SVT X: 71. Kansakoululaitos lukuvuosina 1944–1948, 14–15.
- 5 SVT VI C 102:1. Vuoden 1950 yleinen väestölaskenta, 19–26.
- 6 Ekholm 2000, 57–58; Rantala 1997, 66–67, 92.
- 7 Rantala 1997, 91–92, 95–99, 124, 152, 162.
- 8 Kansakoulukomitean mietintö 1946:2, 1–8; Kansakoulukalenteri 1956, 122–123.
- 9 Soikkanen 2002, 482.
- 10 Autio 1990, s. 13–14.
- 11 Kansakoulukomiteanmietintö 1946:2, 1–8; Kivinen 1988, 182–184.
- 12 Kauranne 1986, 45.
- 13 Iisalmen Sanomat 13.9.1951.
- 14 Kauranne 1986, 43; Kivirauma 1989, 9, 22.
- 15 Kansakoulukalenteri 1945, 203–207, 1946, 173.
- 16 SVT 1953 Siirtoväki Suomessa 31.12.1950, 49; SVT 1946–1947 XIX, 22–23; SVT 1951 XIX taulukko 282; Virta, 2001, 267.
- 17 Tsokkinen 1996, 327.
- 18 Martikainen 1989, 420.
- 19 Keränen 1986, 270–272.
- 20 SVT X:71, 36, 38.
- 21 Kansakoulukomitean mietintö 1946:2, 13; SVT X:71,13. Myös Kansakoulukalenteri 1948, 196–197, tietoja lukuvuodelta 1946–1947. Ne poikkeavat vähän. Koko ajan kansakoululaitos eli.
- 22 SVT X:71, 36, 38.
- 23 Kansakoulukalenterit 1950, 178–179 ja 1955, 194–195.
- 24 Kansakoulukalenteri 1971, s. 234; Kivinen 1988, s. 195.
- 25 SVT X:88 Kansanopetus 1965–1966, 32, 34, 36.
- 26 SVT 1961, 295.
- 27 Väänänen 1988, 499.
- 28 Kauranne 1986, 67–68.
- 29 Talka 2001, 188–190.
- 30 Maalaiskunta 1957, 164, 1959, 416–419, 1960, 499.
- 31 Ropponen 1993, 308.
- 32 Pulkkinen 1956, 123; Mönkkönen 1996, 277–278.
- 33 Keränen 1986, 270–274.
- 34 SVT X: 83 Kansanopetus 1960–1961, 42–45.
- 35 Maalaiskunta 1957, 164, 1959, 416, 1960, 406, 426, 499; SVT X:83 Kansanopetus 1960–1961, 40.
- 36 Kansakoulukalenteri 1956, s.122–123.
- 37 Kauranne 1986, 51–55; Kivinen 1988, 197.
- 38 Myllyntaus 1991, 250; Kuikka 1992, 106; Kansakoulukalenteri 1956, 124.
- 39 SVT X:71 Kansanopetus 1947–1948, 22–23 ja 36–38.
- 40 SVT X:71 Kansanopetus 1947–1948, 36.
- 41 Väänänen 1988, 498.
- 42 Kauranne 1986, 59–60.
- 43 Kansakoulukomitean mietintö 1946:2, 10; Komiteamietintö 1954:2, 3–18.
- 44 Kasurinen 1975, 96; Liukkonen 1981, 102; Favorin 1963, 314–315.
- 45 SVT X:73 Kansanopetus 1950–1951, 18; Mönkkönen 1996, 279; Jauhiainen 2002, 276.
- 46 Nurmi 1989, 49; Kuikka 1992, 106; Kansakoulukalenteri 1960, 107.
- 47 Opettajain Lehti 5.4.1946/14, 237.
- 48 Kansakoulukomitean mietintö 1946:2, 10–12; Iisalo 1988, 244–246.
- 49 Henttonen 1985, 112; Soikkanen 2002, 481.
- 50 SVT X:83 Kansanopetus 1960–1961, 41; Väänänen 1988, 498.
- 51 SVT X:88 Kansanopetus 1965–1966, 32, 34 ja 36.
- 52 Maalaiskunta 1962, 217–218.
- 53 Mikkelin lääni 150 vuotta 1981, 281–282.
- 54 Maalaiskunta 1962, 758 (Joroinen); Kansakoulukalenteri 1966, 198.
- 55 Maalaiskunta 1960, 544.
- 56 Kauranne 1986, 51–55.
- 57 Kivirauma 1989, 87–88; Kauranne 1986, 62–65.

- 58 Kivirauma 1989, 90–94, 107–109.
59 Räsänen 2000, 232; SVT X: Yleissivistävät oppilaitokset 1975–1976, 40–43, 72–79.
60 Maalaiskunta 1960, 626 ja 1962, 218; SVT 1961 XXII Oppivelvollisuusissä oleva väestö vuosina 1955–1960, taulukko 307; SVT 1966 XXII taulukko 319; SVT 1971 XXVI taulukko 328; SVT 1973 XXIX taulukko 313.
61 Kauranne 1986, 69.
62 Mönkkönen 1986, 279.
63 Maalaiskunta 1962, 217–218.
64 Martikainen 1989, 421.
65 Isolauri 1980, 98.
66 Kansakoulukalenteri 1967, 194 ja 1968, 198.
67 Isolauri 1980, 15, 90–93.
68 SVT X:83 Kansanopetus 1960–1961, 44; SVT X:88 Kansanopetus 1965–1966, 32, 34 ja 36.
69 Isolauri 1980, 15; Favorin 1963, 307.
70 Ahtiainen & Tervonen 1998, 241.
71 Kansakoulukalenteri 1966, 196–197.
72 Esim. Pohjannoro 1990, 482–483.
73 Maalaiskunta 1962, 218.
74 Wirilander 1994, 461.
75 Ahonen 2003, 113.
76 SVT 1940, 217, 1942, 221, 1943, 217, 1951, 243 ja 1961, 295.
77 SVT VII:2. Vuoden 1960 yleinen väestölaskenta, 24–26; Kansakoulukalenteri 1956, 124; SVT X:88 Kansanopetus 1965–1966, 16–17.
78 Rinne 1986, 207–208; Virtanen 1998, 168–172.
79 Somerkivi 1985, 23, 25.
80 Huuhka 1955; Waris 1968, 83–84; Virtanen 1998, 270–271; Kansakoulukalenteri 1955, 202–203.
81 Autio 1990, 13–14; Pietiäinen 1995, 157.
82 Kiuasmaa 1982, 345–346.
83 Kupiainen & et.al. 1995, 393–394.
84 Rantala 1997, 179–180.
85 Klassikka. Schola mea, 11–14.
86 Teperi & Salminen 1993, 333, 400; Kasurinen 1975, 99.
87 Kolbe 1996, 25–26.
88 Tsokkinen 1996, 340.
89 Teperi & Salminen 1993, 139, 211, 269, 381, 424; Valtiokalenteri 1944, 1945; Hyvönen 1985, 395–398.
90 Kuusi 1965, 133.
91 SS 2.11.1944; Länsi-Savo 2.11.1944; Mikkelin Sanomat 2.11.1944.
92 Väänänen 1988, 503; Iisalmen Sanomat 11.11.1944.
93 SS 7.9.1948.
94 Kiuasmaa 1982, 372–373.
95 Pietiäinen 1995, 81, 168.
96 SS 2.9.1948.
97 Itä-Savo 4.9.1945; Teperi & Salminen 1993, 375.
98 Martikainen 1989, 431.
99 Pelakuu ja kapasitanssi 1996, 6; Kumpulainen, 1983, 314.
100 Kumpulainen 1983, 151.
101 Liukkonen 1981, 105–107.
102 Niskanen 1987, 498–499.
103 Kiuasmaa 1982, 370–373; Pietiäinen 1995, 157–159.
104 Teperi & Salminen 1993, 325–326; Pietiäinen 1995, 182.
105 Teperi & Salminen 1993, 494–497; Soikkanen 1963, 580–583; Eino E. Salmi, Varkaus korotetaan kaupunkien joukkoon, Suomen Kunnallislehti 1961, 418–419; Hallikainen 2002, 225.
106 Väänänen 1988, 513; Teperi & Salminen 1993, 267; Pietiäinen 1995, 180.
107 Teperi & Salminen 1993, 267.
108 Klassikka: schola mea 1990, 17; Hallikainen 2002, 182, 195, 201, 212, 225.
109 Maalaiskunta 1951, 422.
110 Autio 1990, 190.
111 Teperi & Salminen 1993, 79, 418–419; Soikkanen 2002, 487–488.
112 Teperi & Salminen 1993, 386.
113 Liukkonen 1981, 107.
114 Pelakuu ja kasitanssi 1996, 8; Kumpulainen 1983, 151.
115 SS 2.9.1948.
116 SS 2.9.1951, 1.9.1953; Tarkastaja Uno Pulkkilan tarkastuskertomus 16.–18.10.1956, OA.

- 117 Isosaari 1973, 103; Kivinen 1988, 198; Ahonen & Rantala 1996, 80.
- 118 Kansakoulukalenteri 1964, 189; Tarkastaja Uuno Pulkkilan tarkastuskertomukset Leppävirran yhteiskoulussa ja Pielaveden yhteiskoulussa 3–6.10.1956 sekä Lapinlahden yhteiskoulussa 16.–18.10.1956 suorittamista tarkastuksista, KD 10/446/1956, OA.
- 119 Laine 1984, 49–50.
- 120 Väänänen 1988, 503–511; Niskanen 1987, 499; Favorin 1963, 318.
- 121 Itä-Savo 4.9.1945; Teperi & Salminen 1993, 375; Kansakoulukalenteri 1964, 172–173. Myönnetty kunnalliset keskikoululuvat 1946–1963; Rantasalmen kansakoululautakunnan ptk 15.6.1948, Rantasalmen kunnanarkisto; Rehtori Vilho Vänttisen laatima käsikirjoitus Rantasalmen yhteiskoulun vaiheista.
- 122 Pajunen & Huttunen & Sivonen 1967, 1083.
- 123 Kansakoulukalenteri 1964, 172–173; Kumpulainen 1983, 314.
- 124 Maalaiskunta 1960, 788.
- 125 Kansakoulukalenteri 1964, 173; Talka 2001, 193.
- 126 Kansakoulukalenteri 1966, 123–124, 1967, 192.
- 127 Mikkelin lääni 150 vuotta 1981, 283.
- 128 14/333 OpM 1968, VN.
- 129 Asetus 199/1968; Hämeen-Anttila 2000, 235–236.
- 130 Kansakoulukalenteri 1966, 206.
- 131 Pietiäinen 1995, 157.
- 132 Liukkonen 1981, 105.
- 133 Favorin 1963, 316–318.
- 134 Niskanen 1987, 498–499.
- 135 Soikkanen 2002, 487–488.
- 136 Martikainen 1989, 421.
- 137 Favorin 1963, 316.
- 138 Rehtori Tatu Malmivaaran tarkastuskertomus Pielaveden yhteiskoulussa 7–9.10.1958, KD 5119/250/1958, ja rehtori Niilo Väätäisen tarkastuskertomus Juvan yhteiskoulussa 17–20.10.1960 suorittamista tarkastuksesta, KD 5605/250/1960, OA; Mielikäinen 1979, 174–175.
- 139 Kiuasmaa 1982, 470–471, 606.
- 140 Kiuasmaa 1982, 605; Vt. ylitarastaja Lauri Nukarin tarkastuskertomus Mikkelin lyseossa 21–28.10.1957 suorittamasta tarkastuksesta ja Nukarin kuvaus rehtori M.R.Jauhiaisen toiminnasta, KD 36/560/1957, OA; Ropponen 1993, 309.
- 141 Yliopettaja Kaarlo Hakaman tarkastuskertomus Leppävirran yhteiskoulussa 4–7.2.1959, KHS 1204/250/1959, ja rehtori Aulis Koivusalon tarkastuskertomus Lapinlahden yhteiskoulussa 22–25.9.1959 suorittamista tarkastuksista, KHS 5651/250/1959, OA; Liukkonen 1981, 108.
- 142 Lehtori Sampo Haahtelan tarkastuskertomus Lapinlahden yhteiskoulussa 6–9.10.1951 suorittamasta tarkastuksesta, KD 28/438/1951, OA.
- 143 FT Ilmari Lahden tarkastuskertomukset yleistarkastuksesta Nilsin keskikoulussa 11.10.1954, Lapinlahden yhteiskoulussa 6.–8.10.1954 ja Leppävirran yhteiskoulussa 17–19.10.1954 suorittamista tarkastuksista, KD 20/437/1954, OA.
- 144 Kouluneuvos M. A. Jakobssonin tarkastuskertomus Lapinlahden yhteiskoulussa 24–25.11.1950 suorittamasta tarkastuksesta, KD 40/439/1950, OA.
- 145 Lehtori E.A. Kanniston tarkastuskertomus Heinäveden yhteiskoulussa 27–29.10.1952 suorittamasta tarkastuksesta, KD 33/439/1952, OA.
- 146 Rehtori Tatu Malmivaaran tarkastuskertomus Pielaveden yhteiskoulussa 7–9.10.1958 suorittamasta tarkastuksesta, (KD 5119/250/1958), OA.
- 147 Tarkastaja Uuno Pulkkilan tarkastuskertomukset Lapinlahden yhteiskoulussa 16–18.10.1956, Leppävirran yhteiskoulussa 3–6.10.1956 ja Karttulan yhteiskoulussa 7–10.1956 suorittamista tarkastuksista, KD 10/446/1956, OA.
- 148 Tarkastaja Uuno Pulkkilan em. tarkastuskertomus Lapinlahden yhteiskoulussa 16–18.10.1956 suorittamasta tarkastuksesta, KD 10/446/1956, OA.
- 149 Lehtori E.A. Kanniston tarkastuskertomus Joroisten yhteiskoulussa 1.11.1952 suorittamasta tarkastuksesta, KD 33/439/1952, OA.
- 150 Kaňsakoulukalenteri 1966, 206; SVT IX:82 Oppikoulu 1964–1965, 7.
- 151 Rehtori Tatu Malmivaaran tarkastuskertomus Pielaveden yhteiskoulussa 7–9.10.1958 suorittamasta tarkastuksesta, KD 5119/250/1958, OA.
- 152 Pietiäinen 1995, 195–200.
- 153 Pietiäinen 1995, 195.
- 154 SVT IX:68 Oppikoulu 1950–1951, 4; SVT IX:73 Oppikoulu 1955–1956, 19; SVT IX:88 Oppikoulu 1970–1971, 21.
- 155 Haatainen 1968, 262–263, taulukot ”Fyysisten henkilöiden tulot kulutusyksikköä kohti eri lääneissä v. 1950 (1000 mk)” ja ”Tulonsiirron määrä (1000 mk) kulutusyksikköä kohti”. Haatainen lainaa tiedot Lars Wahlbeckin tohtorinväitöskirjasta Om inkomstniväns geografi I–II. Helsinki 1950.

- 156 Kiuasmaa 1982, 400–401.
- 157 FT Ilmari Lahden tarkastuskertomus Nilsin keskikoulussa 11.10.1954, KD 20/437/54, lehtori Yrjö Metsäkylän tarkastuskertomus Vesannon keskikoulussa 14–16.10.1955, KD 22/438/1955, ja tarkastaja Uuno Pulkkilan Leppävirran yhteiskoulussa 3–6.10.1956, Karttulan yhteiskoulussa 7–10.10.1956 ja Lapinlahden yhteiskoulussa 16–18.10.1956 suorittamista tarkastuksista, KD 10/446/1956, OA.
- 158 Pietiäinen 1995, 222–223; Kansakoulukalenteri 1961, 113.
- 159 Kiuasmaa 1982, 1388–1390.
- 160 Lehtori E. A. Kanniston tarkastuskertomus Heinäveden yhteiskoulussa 27–29.10.1952 suorittamasta tarkastuksesta, KD 33/439/1952, OA.
- 161 Riihinen 1965, 158–167.
- 162 Järvinen 1997, 69.
- 163 Paavo Virtanen, Ammattiopintojen tukeminen, Maalaiskunta 1948, 303–304; Mikkelin Sanomat 31.10. ja 2.11.1944; SS 2.9.1948.
- 164 A. Niini, Maaseudun ammattikoulutuskesymyksen ratkaisu, Maalaiskunta 1946/6, 121.
- 165 Kuopion valmistavan ammattikoulun vk:t 1945–1950.
- 166 Kuopion valmistavan ammattikoulun vk:t 1951–1954, Kuopion valmistavan ammattikoulun toimkert:t 1955–1956; Kuopion ammattioppilaitoksen vk:t 1958–1959.
- 167 Mikkelin lääni 150 vuotta 1981, 286; Väänänen 1988, 532.
- 168 Kivinen 1988, 204–219.
- 169 Kuopion valmistavan ammattikoulun tk 1950–1951, 49–50.
- 170 Eino E. Salmi, Varkaus korotetaan kaupunkien joukkoon, Suomen Kunnallislehti 1961, 418–419.
- 171 Soikkanen 2002, 493–495.
- 172 Paavo Virtanen, Ammattiopintojen tukeminen, Maalaiskunta 1948, 303–304; Väänänen 1988, 532–537; Lakio 1975, 216–217.
- 173 Aarno Niini, Nykytilanne maaseudun teknillisessä ammattikasvatuksessa, Maalaiskunta 1956, 108–112.
- 174 Järvinen 1997, 75.
- 175 Komiteamietintö 1963:1, 105.
- 176 Pohjois-Savon ammattioppilaitoksen vk 1959–1960, 9; Maalaiskunta 1962, 218, 756.
- 177 Pohjois-Savon ammattioppilaitoksen Juankosken ammattikoulun vk:t 1971–1972.
- 178 Otavan maatalouskoulut 1859–1959.
- 179 Piirteitä Peltosalmen maatalousoppilaitoksen satavuotisesta toiminnasta 1875–1975.
- 180 Valtiokalenteriit 1950- ja 1960-luvuilta.
- 181 Haapoja 1974, 78; Järvinen 1997, 83.
- 182 Valtiokalenteriit 1959–.
- 183 Tarasti 1982, 15–17.
- 184 Laki 62/1962.
- 185 Väänänen 1988, 542–544.
- 186 Laki 141/1964; Kasurinen 1975, 192–193.
- 187 Otavan maatalouskoulut 1859–1959, 35; Lampinen 1980, 26.
- 188 Hannula 1987, 89–95; Tokola 1976, 83–92; Vahteristo 1994, 13–15; Valtiokalenteri 1945.
- 189 Hannula 1987, s. 91–92; Tokola 1976, 95–97; Vahteristo 1994, 17–45.
- 190 Vahteristo 1994, 17–23.
- 191 Hannula 1987, 93–95.
- 192 Vahteristo 1994, 45–57.
- 193 Tokola 1976, 95; Hannula 1987, 92–93.
- 194 Asetus 663/1946; Kuopion kauppaoppilaitos 1887–1962, 14, 35–36.
- 195 Lakio 1973, 218–219; Väänänen 1988, 547–550.
- 196 Laki 234/1970.
- 197 Rinne & Jauhiainen 1988, 439; Vuorio 1996, 75–124.
- 198 Ammattitaidolla maailmalle. Mikkelin terveydenhuolto-oppilaitos 1946–1996, 7–11.
- 199 Autio 1986, 322–324, 1990, 156–162.
- 200 Savonlinnan seminaarin vk 1952–1973.
- 201 Rinne 1986, 207–208; Rantala 2004, 29; Vuorenää 2003, 73.
- 202 Ahlholm & Rissanen & Hasu 1955, 11–13.
- 203 Soikkanen 2002, 496.
- 204 Autio 1990, 19, 21 ja Autio 1993, 19, 21; Kivinen 1988, 208.
- 205 Ahonen 2003, 145–146; Kivinen 1988, 210.
- 206 Autio 1993, 32–33; Kivinen 1988, 220–221.
- 207 Järvinen 1999, 11; Ahonen 2003, 195–199.
- 208 Nurmi 1989, 108–109; Ahonen 2003, 126–132; Sarjala 1997, 132–135.
- 209 Autio 1993, 65–70; Kuikka 1992, 110–111.
- 210 Ahonen 2003, 145; Autio 1993, 129–132; Ripatti 1992, 239–259.

- 211 Kivinen 1988, 218.
- 212 Soikkeli 1979, 176; Talka 2001, 194; Niskanen 1987, 501.
- 213 SVT:X Kansanopetus 1970–1971; Kokeiluperuskoulut lukuvuonna 1970–1971, 60; Kauranne 1986, 62.
- 214 Keränen 1986, 276–278; Oppivelvollisuuslainsäädäntö väestö lääneittäin 1970, 18.
- 215 Oppivelvollisuuskoulun vk 1973, 198; Koulutus 1985:15 Peruskoulut kunnittain; Haara 1993, 321–322.
- 216 Pohjoissaavolaisen Varpaisjärven kouluhistoriassa mainitaan kunnan olleen mukana peruskoulukokeilussa huolimatta kouluhallituksen vastustuksesta. Varpaisjärveläisten mukaan opetusministeri Johannes Virolainen esitti sitä valtioneuvoston istunnossa sen jälkeen, kun he olivat olleet ministeriin yhteydessä juuri ennen istuntoa. Varpaisjärvi oli mielestään peruskoulukokeilussa mukana ja pani pystyyn peruskoulun siirtymistä suunnittelevan toimikunnan aikaisemmin kuin muut kunnat. Kokeilu johti ainejakoisesti perustettu toimikunta mm. käynnistämällä opettajakoulutuksen. Varpaisjärven kunnallinen keskkoulu teki kokeilun ja siirtymisen helpommaksi. Tosin vuoden 1970 koulutilasto ei lue tätä Varpaisjärven toimintaa varsinaiseksi peruskoulukokeiluksi. Keränen 1986, 277.
- 217 SVT X A:103 Yleissivistävät oppilaitokset 1980–1981, 62–67; Haara 1993, 322.
- 218 Talka 2001, 194.
- 219 Sarjala 1997, 135.
- 220 Seppänen 2002, 354; SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2000, 187–202; Pelakuu ja kapasitanssi 1996, s. 81–82; SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät 2000; Koulutus 2004:2 Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2003, 184.
- 221 Klassikka: schola mea 1990, 24.
- 222 SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät 2000, 187–203
- 223 Kivinen 1988, 223; Laine 1984, 69.
- 224 Kiuasmaa 1982, 597; Lahdes 1977, 26–27.
- 225 Pelakuu ja kapasitanssi 1996, s. 82.
- 226 SVT Koulutus ja tutkimus 1985:18 Peruskoulut kunnittain 1985, 15–17.
- 227 Kivinen 1988, 225.
- 228 Kivirauma 1989, 80; Kivinen 1988, 230.
- 229 Kivirauma 1989, 331.
- 230 Pääjohtajan rohdot sairaalle koululle. Helsingin Sanomat 3.2.1980. Vilkaasta lehtikeskustelusta mm.: ”Opettajan työ on raskasta raatamista”, Helsingin Sanomat 12.2.1979 ja ”Murroksen jäljet”, Suomen Kuvalehti 1.2.1980/5.
- 231 Pelakuu ja kapasitanssi 1996, s. 82; Hyypää 1999, 209–212.
- 232 Vuorenää 2003, 73; SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset, taulukko 6, 12–13.
- 233 SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset.
- 234 Virtanen 1998, 169.
- 235 Kailanpää 1993, 400.
- 236 SVT X: 98 Yleissivistävät oppilaitokset 1975–1976, s. 16; SVT X:103 Yleissivistävät oppilaitokset 1980–1981, 17.
- 237 Metso 2003, 47–52; Ahonen 2003, 182–199.
- 238 Autio 1990, 275; Vahteristo 1994, 57–59.
- 239 SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät 2000, 187–202; Suomen valtiokalenteri 2000.
- 240 Pelakuu ja kapasitanssi 1996, 10.
- 241 SVT Koulutus 1985:13, 10–11; Tilastotiedotus: Koulutus ja opetus 1986: 8, 1.
- 242 Kuusela 2003, 184.
- 243 SVT Koulutus 2001:3, 487; Kumpulainen 1983, 151; Pelakuu ja kapasitanssi 1996, 81.
- 244 SVT Koulutus 1985:13, 68–69; SVT IX:73 Oppikoulu 1955–1956, 18; SVT IX:79 Oppikoulu 1959–1960, 18; SVT IX:84 Oppikoulu 1965–1966, 20; SVT IX: 87 Oppikoulu 1969–1970, 20; SVT IX:90 Oppikoulu 1972–1973, 18.
- 245 Klassikka, schola mea 1996, 35.
- 246 Kuusela 2003, 225; Järvinen 1999, 47.
- 247 Hallikainen 2002, 182, 195, 201, 212 ja 225.
- 248 Järvinen 1999, 47; Kiuasmaa 1982, 466–467; Autio 1993, 122.
- 249 Klassikka, schola mea 1996, 32; Hämeen-Anttila 2000, 236.
- 250 Kuikka 1992, 138; Laine 1894, 65.
- 251 Lampinen 1980, 6; Autio 1997, 91; Tokola 1976, 195, 203, 212.
- 252 Ahonen 2003, 195–199; Vahteristo 1994, 59.
- 253 Järvinen 1997, 244.
- 254 SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät 2000, 187–202; Valtiokalenteri 2000; Koulutusoppaat peruskoulun jälkeiseen koulutukseen 1990-luvulta vuoteen 2004.
- 255 SVT Koulutus 2001:4 Oppilaitostilastot; Nevala 1999, 98.
- 256 Komiteamietintö 1965:B 43, 18–19, 28. Ks. esim. Kyösti Skyttä: ”Korkeakoulupolitiikka ja Itä-Suomi”, Maakansa 30.6.1965.
- 257 Lampinen 1980, 6; Komiteamietintö 1965:B 24; Kaitera 1962, 8.
- 258 Korkeakoulukomitean mietintö 1956:7, 71–73, 129–135; Nevala 1999, 47; Eskola 2002, 225–226
- 259 Komiteamietintö 1965 B: 43, 20.

- 260 Nevala 1983, 26–30.
- 261 Luukkonen 1982, 1–9; Räsänen 1968; Eskola 2002, 234–235; Autio 1990, 257–259.
- 262 Nevala 1983, 30–31.
- 263 Pertti Mutka, Savonlinna, Kaukomieli 1965/2, 10–11; Nevala 1999, 47–49.
- 264 Komiteanmietintö 1965 B 43, 22; Eskola 2002, 236–238.
- 265 Komiteanmietintö 1965 B 43, 52–53; Eskola 2002, 238–239.
- 266 Lyytinen 1965, 8.
- 267 Esim. Eino Lyytinen, Kuopio, Kaukomieli 1965/2, 9–10.
- 268 Häikiö 1996, 5.
- 269 Eino Lyytisen suunnitelma toimenpiteistä Kuopion yliopiston hyväksi 7.8.1965; Eino Lyytisen almanakkamuistiinpanojen pohjalta laatima selostus tapaamistaan henkilöistä 2.9.1965–8.3.1966, Eino Lyytisen kokoelma.
- 270 Terästä 1996, 6; Tuomisto 2002, 190.
- 271 Kutsu valiokuntien yhteiselle retkelle Savonlinnaan 24.11.1965, Eino Lyytisen kokoelma.
- 272 Paavo Seppänen, Saimaan alueen kehitysmahdollisuudet, Karjala 2/1966.
- 273 Blomstedt 1982, 149–150.
- 274 Castrén 1982, 10–23; Autio 1993, 265–266.
- 275 Castrén 1982, 24.
- 276 Kaarninen 2000, s. 159–160.
- 277 Autio 1993, 212, 265–266.
- 278 Kinnunen et. al. 1998, 26–28.
- 279 Eskola 2002, 335.
- 280 Eskola 2002, 325–326.
- 281 Eskola 2002, 326.
- 282 Michelsen 1993, 290–291.
- 283 Vanha-Perttula 1982, 76–77.
- 284 Eskola 2002, 340.
- 285 Nevala 1999, 65–66.
- 286 Eskola 2002, 341.
- 287 Sama kuin edellä.
- 288 Antikainen 1975, 3; Nevala 1999, 95–98.
- 289 STV 1973, 340, 345; 1976, 314; 1981, 345; 1987, 390; 1992, 426; 1996, 455; 2001, 491; SVT Koulutus 2001:1: Korkeakouluihin hakeneet ja hyväksytyt 2000.
- 290 STV 1973, 345.
- 291 Tilastokeskus, Koulutus 1995: 14, 28; Kuopion yliopiston tk ja tilinpäätöslaskelmat 2000, 2.
- 292 STV 1973, 340; Kuopion yliopiston tk tilinpäätöslaskelmat 1.1.2000–31.12.2000.
- 293 Hänninen 1982, 40; STV 1981, 353.
- 294 SVT Koulutus 2001:1, 2000 yliopistoihin hakeneet, 25–26
- 295 Kuopion yliopiston tk ja päätöslaskelmat 1999, 2; Nevala 2002, 430.
- 296 Eskola 2002, 370.
- 297 Väänänen 1988, 551–553; SVT Koulutus ja tutkimus 1991:9 Avoin korkeakouluopetus 1990, 18.
- 298 Eskola 2002, 334.
- 299 Autio 1993, 216.
- 300 Eskola 2002, 337–338.
- 301 Castrén 1991, 7; Kuopion yliopiston tk ja tilinpäätöslaskelmat 1.1.1999–31.12.1999, 2; Kinnunen et. al. 1998, 101; Nevala 2002, 452–453.
- 302 Pelakuu ja kapasitanssi 1996, 80.
- 303 Kinnunen et. al. 1998, 100; Antikainen 1975, 35, 54; Laitinen 1997, 21.
- 304 Tilastokeskus: Koulutus ja tutkimus 1994:8 Koulusta työelämään vuonna 1991, 18; Laitinen 1997, 21.
- 305 Tilastokeskus: Koulutus ja tutkimus 1994:8, 18.
- 306 Nevala 2002, 440–441.
- 307 Nevala 1999, 103; Nevala 2002, 440; Laitinen 1997, 21.
- 308 Nevala 1999, 120–121; SVT Koulutus ja tutkimus 1991:11, 194–195; Kivinen & Rinne & Ahola 1989; Jaatinen 1999, 11.
- 309 Autio 1997, 66–68.
- 310 Salminen 1997, 312–325.
- 311 Eskola 2002, 368–370; Autio 1997, 68–69; Vahteristo 1994, 180–192.
- 311 Vuorio 1996, 128; Mikkelin terveydenhuolto-oppilaitos, 11.
- 313 SVT Koulutus 2001:4 Ammattikorkeakoulutus, 23–27.
- 314 SVT Koulutus 2001:4 Ammattikorkeakoulutus, 23–25.
- 315 SVT Koulutus 2001:1 Ammattikorkeakoulujen yhteishaussa hakeneet ja hyväksytyt opiskelijat, 46–47, 61–62; SVT 2001:4 Oppilastilastot.

- 316 Ammattikorkeakoulujen hakuoppaat ja ohjelmat; SVT Koulutus 2001:1 Ammattikorkeakoulujen yhteishaussa hakeneet ja hyväksytyt opiskelijat, s. 46–47, 61–62; SVT 2001:4 Oppilastilastot.
- 317 SVT Koulutus 2001:4 Oppilastilastot 2001, 24, 84; SVT Koulutus 2000:1 Ammattikorkeakoulujen yhteishaussa hakeneet ja hyväksytyt ja vastaanottaneet, 46, 47, 49, 50.
318. SVT Koulutus 2001:4 Oppilastilastot 2001, s. 24.
- 319 Maljojoki 2002, 221–222; Kinnunen 2002, 249–252; Niemelä 2002, 280.
- 320 Eskola 2002, 368–369; Nevala 2002, 428.
- 321 ”Vieläkö Suomi tarvitsee lisää insinöörejä?”, HS 7.3.2004; Jaatinen 1999, 14–15.
- 322 SVT 1975, 317; SVT Koulutus ja tutkimus 1982:5 Väestön koulutusaste kunnittain 31.12.1998, 17–19; SVT Koulutus 1987:7 Väestön koulutusrakenne 1985, 14; 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen mukaan 31.12.1995, SVT 1997, 456; 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen mukaan 31.12.2000, SVT 2002, 488; Nevala 2002, 394–403.
- 323 SVT 1985:5.
- 324 Tilastotiedotus 22.4.1987 Väestön koulutusrakenne kunnittain 31.12.1985; Autio 1997, 59–67.
- 325 SVT 2002, 488.
- 326 SVT Koulutus 2002:2 Väestön koulutusrakenne kunnittain, 58–59.
- 327 SVT Koulutus 2002:2, 46.
- 328 SVT Koulutus 1996:3 Oppilaitokset lääneittäin ja kunnittain 31.12.1995; SVT Koulutus 2001:3 Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2000; Jarnila 1998, 73.
- 329 SVT Koulutus 1996:3 Oppilaitokset lääneittäin ja kunnittain 31.12.1995; Tilastotiedotus KO 1982:5; SVT Koulutus 2002:2 Väestön koulutusrakenne kunnittain 2000.
- 330 Jarnila 1998, 73.
- 331 Rinne 1994, 520; Nevala 2002, 400–401.
- 332 Kivinen 1988, 223, 229.
- 333 Rinne 1994, 521.
- 334 Kivirauma 1989, 331–332.
- 335 Kuusela 2003, 31; Järvinen 1999, 47.
- 336 Ahonen 2003, 202–203.
- 337 Rinne 1994, 523–524.
- 338 Hyyppä 1999, 209–212.
- 339 Lindroos & Jokisipilä 2002, 18.
- 340 Kivinen 1988, 232.
- 341 Kiuasmaa 1982, 345–347.
- 342 SVT Koulutus ja tutkimus 1994:8, 18.
- 343 SVT Koulutus 1998:1 Koulutus Suomessa, 149.
- 344 SVT Koulutus 1998:1 Koulutus Suomessa, 146–149.
- 345 Kiuasmaa 1982, 346–347; Soikkanen 1963, 582–583.
- 346 Kiuasmaa 1982, 400–402.